

„Jegyzvén szalmaszállal”

*Vasi Múzeumbarát Egylet nyitott versmondó körének adventi műsorán
elhangzott művek*

Összeállította: Takóné Hoós Ildikó

2022.

Tartalom

Ady Endre: Karácsony	3
Áprily Lajos: Biztató vers magányosságtól irtózó léleknek.....	3
Csukás István: Karácsonyi vers mindenkinek	4
Dutka Ákos: Karácsonyi beszélgetés az Úr Jézussal.....	4
Gazdag Erzszi: Betlehemi éj	5
Gazdag Erzszi: Valaki járt előttem	5
Gulyás Miklós: Summázat	5
József Attila: Karácsony.....	6
Lászlóffy Aladár: Karácsonyra harangoznak.....	6
Nagy Gáspár: Betlehemi istálló-tűz.....	6
Nagy Gáspár: Hótalan a hegyek inge	7
Nagy Gáspár: Jegyzvén szalmaszállal	7
Nagy Gáspár: Se út, se félelem	7
Nemes Nagy Ágnes: Istenes ének.....	8
Nemes Nagy Ágnes: Karácsony	8
Nemes Nagy Ágnes: Kukuca	9
Pilinszky János: Karácsonyi gondolatok (részlet).....	9
Pilinszky János: Metronóm.....	9
Szabó T. Anna: Az ünnep azé, aki vár.....	10
Szabó T. Anna: Gyertya	10
Szabó T. Anna: Gyógynövénydal.....	11
Szabó T. Anna: Ünnep	11
Tóthárpád Ferenc: Örökségem maradandó.....	12
Túrmezei Erzsébet: Glória! Glória!	12
Utassy József: Karácsony.....	13
Weöres Sándor: Négy korál.....	13
Weöres Sándor: Női a dér, álom jár.....	14

Ady Endre: Karácsony

(részlet)

Ma tán a béke ünnepelne,
A Messiásnak volna napja,
Ma mennyé kén' a földnek válni,
Hogy megváltóját befogadja.
Ma úgy kén', hogy egymást öleljék
Szívükre mind az emberek –
De nincs itt hála, nincs itt béke:
Beteg a világ, nagy beteg...

Áprily Lajos: Biztató vers magányosságtól irtózó léleknek

Tudom, hogy hull a nap,
örömök szállanak,
kedves fők hullanak,
sírdombok mállanak.
Egy-egy kéz, drága kéz,
mindegyre elereszt,
mindennap vereség,
mindennap új kereszt.
Szem mögött, szó mögött
gondárnyék feketül.
És mégis: ne remegj -
nem maradsz egyedül.

Ködödben csillag ég,
gondodból fény terem:
vers-lelkek lengenek
nyomodban ezeren.
Zászlós és halk csapat,
elszánt és bús-szelíd
vers-lelkek, viharos
vad korban tetteid.

S szűkülő kör mögött,
halkuló ház körül,
mélyülő bú felett
hűség áll örödü.
Jó lelkek, annyian,
árvák és elesők,
szépséget szomjazók,
kútfődet keresők.
Szédülni nem szabad,
zuhannod nem lehet:
szirten is rózsáig

vigyázza lelkedet.

Tudom, hogy két kezem
nem part és nem erő:
maholnap aszu ág,
szélvert és remegő.
Mentésre ingatag,
tartásnak nem elég -
síkon át, hegyen át
kinyújtom tefeléd.

Örömök szállanak,
kedves fők hullanak,
vén sírok mállanak,
estébe hull a nap.
Szem mögött, szó mögött
gondárnyék feketül.
És mégis - ne remegj:
lélek van teveled,
nem maradsz egyedül.

Csukás István: Karácsonyi vers mindenkinek

Kint is bent is nagy vacogás,
ringassuk hát a Gyermeket,
nem válthat meg már semmi más,
csak a jóság, a szeretet.
Szép hitedet ne veszítsd el,
nem élhetünk üres szívvel!

Dutka Ákos: Karácsonyi beszélgetés az Úr Jézussal

Ha e beteg, bolond világra
Uram, még egyszer megszületnél,
Bár milliányi templomod van,
Kezdhethnél megint Betlehemnél.

Szalmajászolnál rangosabb hely
Uram, tenéked ma se jutna:
Soha messzibb a Te országod,
„Miatyánkod” bár mindenki tudja.

Ha így jönnél Názáretből
Sápadtan, fázva, december este,
Az ügyefogyott szenvedőkhöz
Párizsba, vagy Budapestre,

S leülnél az éhezők közt
S abból, amit valaha mondtál
Mesélnél új vigasztalásul –
Elfognának a tizedik szónál.

Mondjál csak új Hegyibeszédet
S amit mondtál a gazdagokról
S ha gyűlnének az elhagyottak
S szólnál az Írás-forgatókról

S ha megpróbálnád Uram még egyszer
Az Embert rávenni Szeretetre –
Internálnának, esküszöm rá,
Ha nem is vernének mindjárt keresztre.

Gazdag Erzsi: Betlehemi éj

Mikor első kiáltott a madár
felébredtek a szunnyadók a fán.

Mikor másodszor kiáltozott
az éjsötét fehérre változott.

És harmadszorra megcsendült az ég,
csillagok gyúltak, lehullott a kék,

és ragyogott a föld, mint nap ragyog,
s lábához ültek vándor-csillagok.

Gazdag Erzsi: Valaki járt előttem

Ki szűkítette össze az árkokat
amiket átugrottam?
Ki gördítette el a sziklákat
lábaim alól
s terített moha-és gyepszőnyeget
útjaimra?
Ki vezetett át az éjszakában
lápokon
és bozótokon keresztül?

Bizony mondom nektek
Valaki járt előttem.

Gulyás Miklós: Summázat

Nézem e zűrzavart a világban:
a humanizmustól túllépett az ember

holtversenyben a mélybutasággal
mindennapokból a kultúrát kiverten.

A szeretet a pénzsztágtól búzlik,
az ősi tudás csak tudomány szolgája.
...Lét-úrhajónk beleütközik
a Teremtés értelmének kozmoszába...

József Attila: Karácsony

Legalább húsz fok hideg van,
Szelek és emberek énekelnek,
A lombok meghaltak, de született egy ember,
Meleg magvető hitünkről
Komolyan gondolkodnak a földek,
Az uccák biztos szerelemmel
Siető szíveket vezetnek,
Csak a szomorú szeretet latolgatja,
Hogy jó most, ahol nem vágtak ablakot,
Fa nélkül is befűl az emberektől;
De hová teszik majd a muskátlikat?
Fölöttünk csengőn, tisztán énekel az ég
S az újszülött rügyező ágakkal
Lángot rak a fázó homlokok mögé.

Lászlóffy Aladár: Karácsonyra harangoznak

Kórusai dalba fognak
üveghangú angyaloknak,

égi sugár, téli felleg
gyermekhangon énekelnek.

Visszhangja kél a hegyeknek,
hegyeken a rengetegnek,

zeng a völgy és zeng az erdő,
mikor az ideje eljő:

karácsonyra harangoznak
a Körösnek, a Szamosnak.

Nagy Gáspár: Betlehemi istálló-tűz

Ebben a lángban
épen marad a szalma,
nem roskad,
nem törik,

nem koromlik el alatta.
Mert Aki fölötte,
Annak szeretetétől gyullad,
sugárzón
sugárzik:
Isteni lényéből úgy ad.

Nagy Gáspár: Hóttalan a hegyek inge

Ez a tél még megváltatlan,
nincs rá mentség: fehér paplan,
se hó, se hold nem világol –
amíg fölragyog a jászol

hordjuk szívünk szakadatlan,
kormos arcot száz darabban,
nincs ajándék, semmi tömjén –
rí Boldizsár, Menyhért meg én.

Az indul el akaratlan
kinek angyala jelen van,
hóttalan a hegyek inge –
el kell érnünk Betlehembe!

Nagy Gáspár: Jegyezvén szalmaszállal

– ... mindig és mindig:
bűnökben édesült, iramult napok
habjaiban fuldokló emberek,
egy szalmaszállal, tudjátok-e?
talán a menthetetlent mentitek.

– ... kívül és belül:
poklosan örvényült, háborult világ,
de a remény sohasem meghaló,
ha minden utolsó szalmaszál
ABBÓL A JÁSZOLBÓL VALÓ!

Nagy Gáspár: Se út, se félelem

Makacs szívünk
csak a reménynek
adja meg magát
bár tudván tudja

mily kockázatos ma
megint elindulni
Betlehem iránt.

Az úton végig katonák
tankoszlop aknazár...
és mennyi rágalom
szitok meg orv-halál
leselkedik most miránk
de ott az a csillag
riadt szívünkbe lát.

Mert ő is elindult egyszer
majd egy intésre megállt
a Hely fölött ragyogni
aztán már nincs tovább
se út... se félelem...
csak a szentséges éj ölén
dicsérni a végtelen csodát.

Nemes Nagy Ágnes: Istenes ének

Őrizz, uram, rossz ígétől,
tüsketermő, rózsatőtől,
szürke ködtől őszi estén,
döbbenettől dér leestén.
Holdtól évszakváltásán,
félelemtől fény fogyásán,
visszafojtott szótól, soktól,
fájó, régi rigmusoktól-
Pókhálótól, denevértől.
- Őrizz, Uram, rossz ígétől.

Nemes Nagy Ágnes: Karácsony

Fehér föld, szürke ég, a láthatáron
narancsszín fények égtek hűvösen.
Pár varjú szállt fejem felett kerengve
s el nem repültek volna úzve sem.

Csak álltam szürkén, szürke ég alatt.
– S egyszerre, mint gyors, villanó varázs
egy kicsi szó hullott elém: karácsony,
mint koldus kézbe illatos kalács.

Csodáltam. És a számon hála buggyant,
nem láttam többet kósza varjakat:
olyan szelíd volt, mint a gyermek álma,
s olyan meleg volt, mint a nyári nap.

Nemes Nagy Ágnes: Kukuca

Van egy kalács: kukuca,
friss kalácsból kalácsforma.
Azt mondják, ha jó leszek,
meg is kapom karácsonyra.
Azt mondják, hogy madárforma,
azért kapom karácsonyra.
Azt mondják, hogy szárnya van,
csőre van és lába van,
frissen szabad kézbe vennem,
karácsonykor meleg madár
ülhet majd a tenyeremben.
Szeme helyén bors van.
Adják ide gyorsan!

Pilinszky János: Karácsonyi gondolatok (részlet)

“A karácsony úgy érkezik meg minden esztendőben, mint maga a decemberi hónap, havával és téli gondjaival, költészetével. Akár a telet, mintha az ünnepeket is elegendő volna rábízunk a csillagok járására, hogy a nagy égi mechanizmus engedelmesen, évről évre meghozza számunkra. De ez nem így van. Az ünnep nem csak "ránk köszönt", az ünnepet ki is kell érdemelnünk.

Annak, akinek az ünnepet már csak az idő körforgása hozza meg, annak számára lassan kihűl a karácsony melege, kiürül jelentése, míg végül kínos teherré válik.

Az ember kivételes lény. Pillanatról pillanatra rászabott életét, azt, amitől percre se tud megszabadulni, kell pillanatról pillanatra kiérdemelnie, megtalálnia. Életünk e terhes és fölemelő ellentmondásának egyik legszebb diadala, értékmérője: a valóban megtalált ünnep. Azt jelenti, hogy a gépieset, a közönyöset, a mereven ránk szabottat sikerült szabadsággá, értelemmé, szépséggé emelnünk. A valódi ünnep: az idő és az öröklét érintkezése. Igaz, csak pillanatra tarthat, órákra vagy pillanatokra, de e nélkül a "pillanat" nélkül pusztá körforgásba merül vissza naptárunk.”

Pilinszky János: Metronóm

Mérd az időt,
de ne a mi időnket,
a szálkák mozdulatlan jelenét,
a fölvonóhid fokait,
a téli vesztőhely havát,
ösvények és tisztások csöndjét,

a töredék foglalatában
az Atyaisten ígétét.

Szabó T. Anna: Az ünnep azé, aki vár

Aki magot szór ablakába
és gyertya vár az asztalán.
A várók nem várnak hiába.
Egy angyal kopogott talán?

Szárnyuhogás az ablakon túl –
vigyázz! Kinézni nem szabad!
Künn az angyalhad térül-fordul,
egy pillanatra látszanak.

A karácsonyfát hozzák – hallod?
– egy koppanás, és leteszik.
Fényben úszik az üvegajtód,
s megint suhogás. Mi ez itt?

Zöld angyaltoll: egy kis fenyőág,
karácsonyszagú és meleg.
“Gyűjtsd meg a legutolsó gyertyát!”
Ez az angyali üzenet.

És be is mehetsz – vár az ünnep,
és minden zárt ajtót kitár.
A fa alatt angyalok ülnek –
az ünnep azé, aki vár.

Szabó T. Anna: Gyertya

Kis koszorún gyertya ég –
üljük hát körül!
Ennyi tűz is épp elég
annak, ki örül!

Jó, hogy senki nem siet,
lassú este lett,
gyertyafényben itt ülök
én is veletek,

szemünk egymást tükrözi,
fény a közepe,
beszélgetős vacsora –
nincs vége sose.

Ünnep lett a pillanat,
kis láng-hozta fény –
legyen gyertya máskor is az
asztal közepén!

Szabó T. Anna: Gyógynövénydal

(részlet)

Kökény és mályva, izsóp és vassfű
illata száll ma, varázsital fő.
Kakukkfű, málna, berkenye, bodza,
teára vár ma, gyógyír a rosszra.

Kamilla, hársfa, akác virága,
teszem teába, illan a pára,
citromfű, menta, csipkebogyó kell,
csalánitallal köszönt a reggel.

Forró ellenszer kinti hidegre,
kerek a bögre, vedd a kezedbe,
kanálban citrom, kannában víz van,
téli teákban ünnepi íz van.

Szabó T. Anna: Ünnep

„A csillag-szárnyas éj nyugalma zeng”
a szív kamráiban, hol tág a tér,
hová visszhangos csendek hangja fér,
s a benső égen kék angyal kereng.

Künn minden csak a békéért eseng,
dörög, dobol, dübög, künn dől a vér,
és rikolt, ahogy torkából kifér
a külvilág – benn minden összecseng.

Csak légéért kapkod, szűk helyén feszeng,
nyomul, tolong, de semmit el nem ér
a künn, ahol a pénz pengéje leng,

de legbelül csak gyertya, bor, kenyér,
a benső csendben dal nyugalma zeng,
„hajnal dereng, a szívben ünnepély.”

Tóthárpád Ferenc: Örökségem maradandó

Csillag vagyok éber éjen,
a mennyboltot is elérem.
Az a kis pont, ott, én vagyok!
Az, amelyik mindig ragyog!
Király vagyok: napkeleti,
ki a csillagot követi.

Két zsebemben tömjént viszek,
s a csodában hiszek, hiszek!
Istállóban jászol vagyok...
Bekopognak jó pásztorok.
Szalma-ölem reményt ringat,
tömjén lengi álmainkat.

Csengő vagyok fenyőágon.
Csilingelő fenyőfákon
gyertyafényes örömtüzek
dicsérik a drága Szüzet...
Ember vagyok! És halandó!
Örökségem – maradandó!
S hagyatékom: többek között,
a mulandó és az örök.

Túrmezei Erzsébet: Glória! Glória!

Mi lenne, mi lenne,
ha angyaléneket, örömhírt nem zengne,
ha az a kicsiny jászol Betlehemben
nem várna engem?!

Sötétség... sötétség...
Vak éjszaka! A Hajnalcsillag késnék.
Láng se égne, hogy szívem melegítse,
fényre derítse!

Kárhozat, kárhozat!
Roskadva vinném keserű átkomat.
Vergődne nyomorult halálraváltan
gonosz hínárban.

Glória! Glória!
Van kiben békességet találnia,
életet, fényt bűnös, sötét szívemnek!
Vár az a Gyermek!

Glória! Glória!
Testté lett Ige, Jézus, Isten Fia,

minden az enyém, mert megtaláltalak.
Téged áldalak.

Békesség! Békesség!
Ragyogó hajnal, sugárzó fényesség,
mióta szívem Teveled van tele!
Élet reggele!

Utassy József: Karácsony

Holdra ül az Életfavágó,
szalonnát süt csillagparázsón.
– Hova, hova, Három Királyok?!
– Betlehembe. Itt a Karácsony.

– Siessetek csak, menjetek csak,
kísérjen utatokon csillag,
köszöntsétek fiamat illón,
a Megváltót, kit Mária ringat!

– Urunk, Teremtőnk, Istenünk!
Viszünk aranyat, tömjént, mirhát,
de vinnénk mi a félvilágot,
ha bírnánk, Urunk, ha bírnánk.

– Jól van, jól van, Három Királyok,
menjete csak isten hírével,
mert hideg lesz, nagyon hideg,
farkasordító hideg éjjel.

Weöres Sándor: Négy korál

Megszólal a kimondhatatlan
de nem mondhatja ki önmagát

Cselekszik a kezetlen
de csak a te kezeddel
megindul a lábatlan
de csak a te lábaddal
eszmél az esztelen
de csak a te eszeddel
virágba borul a virágtalan
de csak a te virágoddal
gyümölcsbe merül a gyümölcstelen
de csak a te gyümölcsöddel
adakozik az adhatatlan
de csak a te adományoddal

irgalmaz az irgalmatlan
de csak a te irgalmaddal
imádkozik az imátlan
de csak a te imáddal
fényes lesz a fénytelen
de csak a te fényeddel

Megszólal a kimondhatatlan
de csak a te szivedben

Weöres Sándor: Női a dér, álom jár

Női a dér, álom jár,
hó kering az ág közt.
Karácsonynak ünnepe
lépeget a fák közt.

Én is, ládd én is, ládd,
hóban lépegetnék,
ha a jeges táj fölött
karácsony lehetnék.

Hó fölött, ég alatt
nagy könyvből dalolnék
fehér ingben, mezítláb,
ha karácsony volnék.
Viasz-szín, kén-sárga
mennybolt alatt járnék,
körülvénne kék-eres
halvány téli árnyék.

Kis ágat öntöznék
fönn a messze Holdban.
Fagyott cinkék helyébe
lefekeüdnék holtan.

Csak sírnék, csak rínék,
ha karácsony volnék,
vagy legalább utolsó
fia-lánya volnék.